

Farkas István

Mese az öreg szőlősgazdáról

(levél Bulányi Györgynek)

Hol volt, hol nem volt, valahol Dunán-túl, de a Káli medence közepén innen élt, éldegélt egy öreg szőlősgazda. Ez arrafelé, ahol minden magára adni akaró gazda szőlősgazda, nem jelentett volna nagy feltűnést. Azonban ez a szőlősgazda arról volt nevezetes, hogy az ő szőlőjében csak egyetlen egy tőke volt, de az folyamatosan termett. Ezért aztán a szőlőskert nem volt nagy, csak pár négyszögöl, de igen jó minőségű volt a talaja. Az eső és az öreg öntözték, ápolták, a jó kis balatoni napsütés érlelte, a viharok meg-megtépázták, de már vagy ötven éve termett. Az öreg minden nap kiült az árnyékába, beszélt hozzá, dédelgette, nyesegette, szemeztegette, így aztán a tőkén mindenféle szőlő megtermett. Tőkéje erős volt, szinte robosztus és az öreg indákon számtalan újabb és újabb kis tőke nőtt. Azok aztán szintén erősödtek, termést hoztak, de indáikon nem csak finom szőlő, hanem újabb tőkék is termettek. Az öreg nagyon büszke volt a szőlőjére, igaz, az egész országban nem volt párja. A kertbe odalátstottak Szent Jakabfa és Csicsó templomai és amikor délben körben, a Káli-medence peremén meghúzódó falvakban megszólaltak a harangok, a szőlőtőke minden szőlőszeme velük együtt énekelt dicsőítő éneket a Teremtőnek.

Nyaranta, már kora júniusban aztán megjöttek a szüretelők és akkor kezdődött csak az igazi vidám élet. Az egész falut betöltötte a szüretelők vidám éneke és hangja. A csodálatos még az volt a szőlőtőn, hogy minden szüretelő egy-egy demizson érett bort és egy kis szőlőtőkét vihetett haza a szüretelés eredményeképpen. Az a pár ott töltött nap elegendő volt a forráshoz, a tisztuláshoz és a beéréshez. A szüretelők pedig jöttek-jöttek. Egymás kezébe adták a kilincset egészen szeptember elejéig. A szemzés eredményeképpen a jófajta rizlingtől, a zweigelten át a juhfarkig mindenféle fajta megtermett rajta és a borok is messze földön híressé tették a szőlősgazdát.

Aztán ősszel, egy hidegre fordult szeptembervégi napon, amikor a többi szőlősgazda a szürethez készülődött, az öreg utoljára ment ki a szőlőjébe. Összeszedte a lehullott szemeket, letört indákat, sárguló leveleket, lemetszette a tőkéről az ottmaradt, nem életre való kis tőkéket, nagy tüzet rakott és ennél a tűznél megsütötte az utolsó szalonnáját. Friss kenyeret evett hozzá és jókat húzott a magaszüretelte szőlő borából.

Amikor végzett az ebéddel összehajtogatta szalvettáját, összepakolt a kisházban is, vette az ásóját, kiemelte a tőkét a földből, becsomagolta és a többi holmija mellé berakta a hátizsákjába. Elbúcsúzott a szomszédoktól, bezárta a kiskaput, felszállt a buszra és felment Budapestre.

Odafenn, a kis szobája ablakában volt egy gyönyörű, korondi cserépedény. Abba ültette be a tőkét. És csodák csodája, pár napi gondozás után a tőke ismét hajtani kezdett. Indái behálózták

az egész kis szobát és ontották a szőlőt és az újabb kis tökéket. Az öreg időről időre leszedte őket és amerre csak járt szelíden kínálhatta az arra járóknak. El is nevezték "az öreg szőlősgazdának".

Azt mesélik, hogy évente egyszer, egy meleg nyáreleji éjszakán kimegy a Káli medence közepére, tudjátok oda, ahol azok az ormótlan szobrok állnak, leül a fűbe, hallgatja egy ideig a tücsköket, majd előveszi furulyáját és elkezdi játszani a "Megkötöm magamat..." kezdetű népdalt. A dallam szétárad az egész medencében, túlcsoordul a Balaton-körüli hegyeken, a Bakonyon és hangjára lassan gyülekezni kezdenek az öreg köré, akik ittak a borából. Csak jönnek-jönnek, énekelnek, táncolnak. Lassan megtelik velük az egész csillagfényes, holdvilágos táj. Az ünnep, mert hát az, addig tart, amíg a Szíriuszt el nem nyeli a kelő Nap első sugara. A szüretelők csapata oszladozni kezd és mire a reggeli párából előbukkannak a szobrok, már csak a pacsirták éneke hallatszik.

Nem hiszed? Hát járj utána! Kérdezz meg akárkit a Káli medencében, vagy Budán, a Városmajor környékén. Az öreg szőlősgazdát mindenki ismeri. De ha mégsem, előbb, vagy utóbb meg fogja ismerni.

Dobogókő, 1994 szeptember

Budavári beszélgetés, anno domini 2009

Egyszerű nyári hétköznapi volt. Már jó előre megmondtam a dátumokat, amikor „vendégeket” fogad Óbudaváron. Húgával, Líviával volt lenn már hetek óta. Bennem pedig gyűltek a kérdések, amik csak forrtak, és amikre még mindig nem kaptam választ – gondoltam. Reggel felültem a buszra, Veszprémbe átszálltam és 11 felé leszálltam a kis, ismerős faluban. Jártam már nála – nem sokszor –, így ismertem a járást. Egy őszi szüret képe kristálytiszta vezetett. Bekopogtam a nyitott ajtón és beköszöntem: Adjonisten’. Terike szobájában egy idős asszony feküdt, aki hangomra felült és kijött. Bemutakoztam, mert még nem ismertük egymást. Mosolygott és már mutatott is lefelé, a kert felé: lent van – mondta –, egész nap ott van, hiába mondom neki, hogy pihenjen már egy keveset. Leraktam a szatyromat a konyhában, amire rá se ismertem: rend, tisztaság... Változnak az idők. Később Lívia elmesélte, hogy amikor elvállalta a pesztra szerepet bátyja mellett, az volt a feltétele, hogy kitakarít és mindent kidob, amire nincs szükség. Ja, és egy új hűtő. Különbözik nem. Kényszerhelyzet volt. Bele kellett menni! Most már kiismerem magam, de... hagyjuk – mondta és legyintett. Egy pillanatra elfordult, majd ismét rám mosolygott. Menjen le hozzá, örülni fog, ma úgysem jön hozzá senki – és már fordult is, hogy elpakoljon.

A kert kicsit elhanyagolt volt – ahogy első pillantásra megítéltem –, de látszott, hogy elkezdtek foglalkozni vele. Rengeteg nyesedék mindenfelé. Lenn, a diófa alatt, ott állt egy nagy csomó ág közepén és láthatólag problémája volt, hogyan evickél ki közülük. Adjonisten’ mondtam megint és megálltam mellette. Mit segíthetek? – kérdeztem. No, végre valaki, aki valamit csinálni

jön ide – nevetett rám, csodálkozva. A többség eljön, aztán megeszi, amit Livia főz, felteszi a kérdéseit, megissza a boromat, majd, mint aki jól végezte a dolgát, elmegy. Néha még morog is, ha nem azt a választ kapja, amire számított. Dolgozni? Hát azt kevesen szeretnek – dohogta tényleg mérgesen. Lelkigyakorlatra jönnek és nem tudják, hogy a fizikai munka, a test munkája az igazi lelkigyakorlat. Aztán összekoccantottuk a halántékunkat jobbról, majd balról is.

Munka volt. Lassú, de egyenletes munka. Mára a fás-sufnit vettem célba – mondta. Már kidobáltam belőle mindent. Már csak szét kell válogatni a szemetet és a még használhatót. A még használható megy vissza – de azt majd a holnap jövő csapat elintézi. Mi csak válogassunk és a szemetet majd elégetjük. Ez a ma dolga. Aztán már állt is neki egyenként. Lehajolt. Megfogta a deszkát, ajtólapot, rossz kapanyelet, szekrényoldalt. Felemelte, megnézte, majd felém dobta: ez jó. Én is lehajoltam, felemeltem és a jók emelkedő hegyébe tettem. Ez rossz, mehet – mondta, majd felém dobta. Lehajoltam és a szerszámos kamra előtti tűzrakó-helyen növekvő hegyre dobtam. Így ment ez vagy egy fél órán át. Csodálkozva figyeltem. Kilencven elmúlt! Szellemileg tudtam, mire képes és érzelmileg is... Saját bőrömön tapasztaltam meg. De, hogy még fizikailag is...? Vagy talán éppen a mindhárom együtt ad egy olyan „jó földet”, ami ezt a különös erőt megnyilvánítani képes. Akkor éreztem, hogy lassul a mozgása. Várjál – mondta -, már értem a szisztémádat: melyik a jó nálad és melyik a szemét. Nézzed, jól csinálom –e? Közben kisöpörtük a sufnit és a nagyobb furnírlapok vissza is kerültek a hátsó falra. Az összedobált hegy faanyag lassan kettévált, miközben szemerkélni kezdett az eső. Nekiálltam meggyújtani tüzet, de a nedves fa és az ázott papíryananyag csak nem akarta az igazságot. Nincs valahol egy kis száraz papírod – kérdeztem -, ezzel nem boldogulok? De, van – válaszolta -, menj fel az odúmba és az íróasztal jobb alsó fiókjában találsz egyoldalon nyomtatott lapokat. Abból hozzál. Ne sokat - tette hozzá. De, ezt már ismertem. Még arról a pár szem körteszárról is leszopogatta a csumákat, a félig rohadt darabokat is bekapta, amit legutóbb az új csoportjának utasítására előkészítettem a Piaristáknál lévő kis szobájában. A java persze megmaradt a vendégeknek.

Közben elkészült az ebéd és felmentünk Terike szobájába. Keveset beszélünk. Inkább ő mesélt a meggyboráról, amit meg kell kóstolnom, mert bár még nem jó, de azért már iható. Hát..., megittam, de újabb kínálását már udvariasan elutasítottam. Lesz ez még jobb is, ha nem isszuk meg – mondtam udvariasan. Ő ivott belőle és még valami gyümölcs-jughurtot is evett utána. Csodálkoztam, milyen jó a gyomra. Csak Livia arcán láttam átfutni egy aggodalmas pillantást. A sütemény után kávé, majd egy kis pihenő következett, majd vissza a tűzhöz.

Egész délután égettünk, pakoltunk, közben egy lapát nyelét javítottam. Nagyon figyelmes igyekeztem lenni. Nem lehetett akárhogyan dolgozni mellette. Volt egy olyan emberi tartása, ami rám is hatott. Ugyanakkor elveszni sem lehetett a melóban, hiszen figyelni kellett rá is – egy rossz mozdulat és...? Lassan beesteledett. Livia lejött és mondta, hogy vacsorázni kellene. Készségesen menni akartam vele, hogy segítsek teríteni, lehordani a diófa alatti asztalhoz mindent. Hagyd csak – mondta -, kell neki is egy kis mozgás. Sokat ül. Néznem kellett, ahogy lassan, billegve a kőlépcsőkön, három-négyszer fordulva lehordta a tányérokat, kenyeret, sajtot, zsírt, teát, csészéket, poharakat és mindent. Őt is csodáltam. Kicsit fájdalmas volt az arca, de láttam, hogy ott az „azértis”, a „megmutatom neki”, a „megcsinálom”. Imádkoztunk, majd ettünk – ismét

csendesen. Próbáltam emlékezni a kérdéseimre, de semmi sem jutott eszembe. Valahogyan, mintha az itt töltött órák, az együtt végzett munka során megválaszolódtak volna.

Aztán mégiscsak elindult a beszélgetés. Nem lehetett e nélkül. A fizikai, majd az érzelmi próba után jött a szellemi is. Nem lehetett elkerülni, hiszen végül is ezért jöttem. Kérdezhetek valamit, Gyurka bátyám? – kérdeztem, és még a sötét ellenére is láttam megvillanni a szemét. Miért nevezel bátyádnak, hiszen apád lehetnék? – kérdezte kicsit nyersen. Igazad van – mondtam elgondolkozva. Bizonyos szempontból apám vagy. Ugyanaz a várvonal, csak egy másfajta véré. Azt hittem csak melózni jöttél – mondta -, pedig a találkozókon jókat szoktunk vitatkozni, ha a felét sem értem annak, amit mondasz. Kérdezz!

Kezdetben érteni véltem – vágtam bele egy nagy sóhaj után –, hogyan lett a KIO-ból, vagyis a „keressétek”-ből „építsük fel” Isten országát. Aztán elbizonytalanodtam, ahogy láttam: nem épül. Látom, mi épül körülöttem – a világban –, de az nem Isten országa. És akkor valamit megértettem: Isten országa bennünk épül, nem a világban. Bennünk és körülöttünk, de nem látható módon. És észrevettem azokat az erős embereket, akik a Bokor nagyjai és kicsinyei is. Megállnak az élet nehézségei között. Megtartják azokat, akik rájuk vannak bízva, és akiket ezen kívül önként felvállalnak. Adnak, szolgálnak és szelídek. Igazi pillérei környezetüknek. Épül valami – de bennük, és ez hat ki környezetükre is. Nagyok, erősek és kemények – telve szeretettel, gondoskodással, együttérzéssel. Sokat várnak el másoktól – de mindezt először maguktól várják el. Mi mást kívánhatnánk, mint ilyen országot, ilyen emberekkel – kérdeztem magamtól. Ez ma, itt a legtöbb, ami elérhető. Jézus is erről beszélt - hiszen Te ezt bányásztad ki az Evangéliumokból. Mégis... úgy érzem ez csak az egyik fele tanításának és életgyakorlatának. Ha csak ez lenne, nem kellett volna eljönnie. Minderről már sokan, előtte is beszéltek. Mi a másik fele, amiről csak nagyon keveset és nagyon rejtetten írnak az Evangéliumok? Nem tudom, érted-e a kérdésemet?

Egy darabig csöndben ült és valahová messzire nézett. Igen is meg nem is – mondta egy idő után. Nem, mert nem látok semmi titkos másikat a tanításában: jónak kell lenni. Ilyen egyszerű. Jó volt és ezért meg kellett halnia, mert ebben a világban, aki jó az így jár. Ez a világ ilyen, ezért kell felépíteni a másikat: Isten országát. Erre szövetkezünk. Ez az egyetlen emberhez méltó szövetség. Ehhez kellenek az erős és együttérzéssel teli emberek. Ugyanakkor nem látok ilyeneket magam körül, vagy alig látok. Te ismered azokat, akik a legújabb halászásom egy része. Csupa intelligens, erős, nagy ember. Mégis azokat, akikkel elkezdtem ezt az egészet meg sem közelítik, nyomukba se lépnek. És hol vannak azok, akikkel kezdtem? Meghaltak már vagy itt hagytak, vagy akik maradtak mást sem csinálnak, csak vitatkoznak velem – írásban és szóban. Nem értik meg a lényegét. Itt hagytak és ellenem fordultak, vagy ülnek mellettem, amíg el nem temetjük egymást. A legjobbak.

De, hiszen elkészültek; a legjobbak, a legerősebbek lettek – próbáltam megfordítani gondolatmenetét.

Igen, ez igaz, de minek? – vágott azonnal és élesen vissza. Talán az életet tovább vitték, hiszen a termékenység ráta messze az átlag feletti, de a csoportozás lényegét, a „mindenki gyűjtse össze a tizenkettőt” ők sem értették meg. Vagy talán nem magyaráztam eleget? A könyökén jön

ki már mindenkinek. Mi az akadály? Livia lassan felállt és elbúcsúzott. Látszott az arcán, hogy ez már sok neki.

Az értést nem lehet elmagyarázni – vettem ellen. Az értésre csak felkészülni, előkészülni lehet, és akkor jön, amikor akar, amikor már minden feltétel adva van hozzá, de akkor biztosan eljön. Talán el is jött és nem pont az, amit te gondolsz, te értesz. De, hát neked sem lehet elmagyarázni. Nem is hagynád. Ezért elmentek és a saját értésüket próbálják továbbadni. De, igazad van. Ennek formája nem lehet más, mint a csoportozás: a fokozatos tisztulása egy lassú értési folyamatnak, ahogy az akadályok szép lassan leépülnek egy tudatos és önkéntes munka eredményeként, amíg aztán egyszer csak „leesik a tantusz” – akinél leesik. Ez az a forma, amit te kezdtél el, amit együtt találtatok ki. Mindig és mindenkor ez volt a formája. Talán már Ó-Egyiptomban is, aztán a görögöknél már biztosan és, hát Jézus sem tette másképpen... – elakadtam, mert éreztem, hogy szavaim nem az enyéim.

Talán itt jön az igen – tért vissza a válaszához. Nincs semmi titkos benne és mégis... - ahogy mondtad. A KIO megírása után évekig, évtizedekig vártam, hogy valaki, valakik továbbviszik az elemzést. Rájönnek arra a többletre, ami nyilvánvalóan még benne van. Többre, mint amit nekem sikerült belőle értenem. Ezért voltam olyan mérges, amikor újabb elemzések készültek. Nem láttam semmi újat bennük, vagyis vártam még valamit. Igazad van. Lehetetlen, hogy ennyire futná csak. Akkor miről beszélt Jézus a tanítványainak, amikor félrevonult velük? Erős egyéni várak felépítéséről, amik állandó harcban állnak egymással? Vagy erős csoportok felépüléséről, akik állandó harcban állnak egymással és a világgal? Lehetetlen. Mégis, feltétlen hittél hiszünk abban, aki arra tanít minket, hogy mindenkit szeretnünk kell, ahogy anyáknak is elhisszük, hogy ne nyúljunk a kályhához, mert megéget. Hogyan kell akkor csinálni, ha nem így? Egy húszéves megkérdezte, hogy „Gyurka bácsi, milyen érzés az, amikor a közösségben tizenhárman ültök össze és tizenketten leszavaznak?” Hát nem jó, de hát én nem tudok mást mondani, mint amit belül hallok, ti pedig nem tudtok mást mondani, mint amit ti hallotok belül. És szent a béke köztünk, bár mindnyájan leszavaztak. Persze elgondolkoztató, hogy mi akkor a közös közöttünk, ha ez a belső hang nem az? Miben lehetünk felebarátok, ha nem ebben a csoportozás során lassan, gyötrődve kialakuló közös belső hangban? Talán, ha kialakul, akkor már nem felebarátok leszünk, hanem barátok, ahogy Jézus is mondta a végén az ő tanítványainak. Valamit együtt kellene érteni, ami nem az én fejemben van és nem a másik fejében, hanem felettünk közösen. És ez lehetséges – de, nyilvánvaló: beszélni róla, elemezni, analizálni nem lehet. Együtt kellene megélni.

Csőndben ültünk. A falu zajai teljesen elültek már. Lenn, messze alattunk, a Balaton felé egy traktor zaja hallatszott és lámpái ki-kibukkantak a szőlő közül. Feljöttek a csillagok is. Felállt, majd szó nélkül eltűnt a bokrok között. Egyedül maradtam. Ürességet éreztem belül a fejemben és nagy-nagy hálát a szívem táján. Szívem kinyílt már, de a fejem még nem. Valami még foggalkörömmel ragaszkodott ahhoz az utolsó szalmaszállhoz, amit úgy hívok: én. Lehetetlennek tűnt számára, hogy ne bizonyítsa be saját igazát. Talán elfogad mást is, de... Legyőzhetetlenül erősnek tűnt és nagyon gyors volt. Minden helyzetben feltalálta magát, mindent a saját javára tudott fordítani. És akkor hirtelen a nagy csőndben megéreztem a lélegzésemet. Nyugodt volt. Nem érintette a beszélgetés. Valakinek szüksége volt erre a testre, hogy minden körülmény ellenére vagy

között elvégezze ezt a munkát: az anyagcsere, a táplálkozás és táplálás munkáját. És akkor nem volt ott senki, aki azt mondta volna: én. Néhány másodpercig tartott csak. Visszajött és leült. Türelmetlenebbnek tűnt, mint amikor elment, de már kérdezett is: ez az egész? Mi van még a tarsolyodban?

Össze kellett szednem magam, vagyis nem magam, mert az éppen együtt volt. A gondolataimat kellett összeszednem. Igen. Van még itt valami, amit nem értek – kezdtem bele bizonytalanul. A Napló egyik napján írtad, hogy az „emberhalásszá” teszek benneteket, ahogy minden nyelven így szerepel az Evangélium fordításaiban, az ógörögben a „dzogeron” szó szerepel, ami szó szerint életre ébresztőt jelent. Ez valami egészen más értelmet sugall. Ha egy halat kihalásznak, azért teszik, hogy elfogyassák. Emberhalásszá tenni valakit azt jelenti, hogy én már természetesen, az emberi természetnek megfelelően élek és téged is kimentlek a szükségből, a zavarosból. Ez az az értelem, ami minden karitatív cselekvés alapja: két cipőd van és neki nincs, akkor add oda az egyiket..., stb. Ugyanakkor az életre ébresztő azt jelenti, hogy én, aki élek, látom, hogy te alszol és így nem élsz – bár úgy gondolod, hogy ébren vagy és élsz. Felébresztelek, vagyis elkezdesz látni, látni a valóságot úgy, ahogy van – élni kezdesz. Először azt látod meg, hogy alszol, amikor egy pillanatra felébresztelek. Aztán már többször látod alvásodat és egyre többször a valóságot. Ehhez kell valaki, ami már látja a valóságot, vagyis aki ébren van. E nélkül vak vezet világtalant. És ebben az értelemben a karitatív cselekedet, ami egy igen magasszintű, emberhez méltó cselekedet, nem a vége a tanításnak, hanem a feltétele a felébredés, az életre ébredés lehetőségének.

Mit akarsz kérdezni – fortyant fel türelmetlenül?

Engedd, hogy végigmondjam. Azért fejtem ki, hogy utána ne kelljen elismételned, hogy jól érted-e.

De, ebben az értelemben ki van ébren? – folytattam. A kvantumfizikusok, a molekuláris biológia tudósai és a rádiócsillagászok, kinyitva legújabbban egy újabb mérhetetlen világmindenséget egy olyan valóságlátásról beszélnek, amihez képest a mi hétköznapi látásunk – bár elegendő lenne egy normális hétköznapi életvitelhez - alvás, így meg sem érintik. És ritka kivételektől eltekintve a tudósok is így vannak vele. Jézus egy olyan látásról beszélt – talán, hiszen nem voltam ott – és élt eléjük, amihez viszonyítva a mi hétköznapi látásunk és életünk szintén alvás. Mi az a valóság, amire fel akar ébreszteni bennünket? Nem éppen az évtizedes eredménytelen küzdelem és munka végén, éppen annak eredményeként, annak elfogadása, hogy minden jó, és számomra lehetetlen bármit megváltoztatni? Látni a valóságot ebben a világban? Nem éppen ez tesz szabaddá? Szabadon meglátni az egyetlen szálát, ami éltet, fenntart, növelni akar, ha hagyom, és rajtam keresztül mindent és mindenkit, akire ez a hatás kiterjed – éppen az itteni, mai körülmények között. Ez egy más szintű karitást, egy másik látást és életet tesz lehetővé, ami persze külsőleg nézve, formálisan ugyanaz, de tele van hittel és reménnyel.

Sokáig hallgatott. Jól megkerítetted, de talán értem – mondta. Egyszer volt istenélményem – már írtam róla, amit lehetett. Hatására nagy-nagy háborgásom s helyemet nem találásom egyszerre megszűnt. Békesség költözött a szívembe, s úgy éreztem, hogy soha többet nem kell tiltakoznom semmi ellen, mert eltöltött az Isten, és minden jó és minden csodálatos. Ha ezt

ébresztésnek nevezed, rendben. Elfogadom. Egyszer történt velem. Keresem a biztosítékait annak, hogy ne váltsunk arról, amit Isten vár tőlünk. Talán ez a biztosíték a rá-figyelés. Ne váltsunk arra, amit mai világunkban elvárnak tőlünk. A magam részéről nekem addig van kedvem élni, ameddig remélhetek. Ameddig remélhetek abban, hogy amit Jézus tanított nem csupán célparancs, hanem teljesítendő parancs is, s belepusztul az emberiség, ha nem teljesíti ezt a parancsot. S nem teljesíti, amíg mindannyian tanítványokká nem leszünk. És látod itt visszatértünk az első kérdésedhez: lehet, éppen ezt nem értették meg a legerősebbek. Ennek súlyát és azt a hitet, hogy nem erőfeszítés kell, hanem látás, felébredett látás – ahogy mondod, a valóság látása, mégis reménnyel telve. Ennek biztosítéka talán az a közös nevező – vagy közös értés, vagy lelki-ismeret -, ami barátokká – együtt-értőkké – tehet bennünket a csoportokban, ha nem ragaszkodunk a saját belső hangunkhoz.

Aztán már csak hallgattunk. Már nem kellettek a szavak. Majd fészkelődni kezdett. Éreztem benne a feszültség növekedését. Aludni küldött, fel a padlásra. Mondanom sem kell, sehogy sem tudtam elaludni. Ő is órákig motozott még lenni a kertben. Reggel Líviával együtt ittuk a kávé. Ő még aludt. Korán volt még. Mesélt együttélési nehézségeikről és hogy már nem sokáig bírja vele, de ezt nem hittem el neki. Nem úgy nézett ki. Hatalmas szíve volt és erős is volt – belül. A kapuban elváltunk. Tapolcára ment a busszal, én pedig – hálával teli szívvel – Nagyvázsöny felé. Haza?

Dobogókő, 2009. szeptember